
 <https://doi.org/10.31651/2524-2660-2023-3-84-88>

 <https://orcid.org/0000-0003-2701-0201>

КУКСА Наталія Григорівна

кандидатка історичних наук, викладачка катедри гуманітарних дисциплін,
Черкаська медична академія
e-mail: Nafto4ka@ukr.net

УДК 378.147.091.31-059.2:811.161.2]:61-057.875(045)

ВПРОВАДЖЕННЯ ГРУПОВОГО НАВЧАННЯ СЕРЕД СТУДЕНТІВ-МЕДИКІВ НА ПРИКЛАДІ ВИВЧЕННЯ ПРЕДМЕТУ «УКРАЇНСЬКА МОВА (ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ)»

У статті подано розробки та застосування різних видів активних методів та інтерактивних технологій навчання.

З'ясовано, що при використанні інтерактивних технологій переважають такі форми групової навчальної діяльності, як парна робота, робота в трійках, малих групах.

Проаналізовано фактори, що опосередковують рівень успішності спільної діяльності в умовах спілкування. У статті підкреслено, що робота в парах може використовуватись для досягнення будь-якої дидактичної мети: засвоєння, закріплення, перевірки знань тощо. Розглянуто наукові джерела з проблеми дослідження.

Вказано, що стосунки між викладачем та студентами набувають характеру співпраці, тому що викладач безпосередньо втручається у роботу груп тільки в тому разі, якщо у них виникають запитання і вони самі звертаються за допомогою до нього.

Зазначено можливі варіанти організації роботи малих груп студентів-медиків на заняттях з української мови (за професійним спрямуванням).

Ключові слова: *групова навчальна діяльність; студенти-медики; інтерактивна технологія; робота в парах; робота в малих групах; члени групи.*

Постановка проблеми. На сучасному етапі реформування вищої освіти є досить актуальним пошук нових технологій організації навчально-пізнавальної діяльності, які б сприяли формуванню комунікативної, творчої та конкурентоспроможної особистості майбутніх фахівців. Появі нових форм навчальної комунікації, новітнім методам розв'язання освітніх завдань сприяє розвиток науки і техніки. Згідно з цим викладач стає не просто транслятором готових ідей, а й коригувальником інтелектуального і творчого потенціалу студентів.

Зараз досить активно відчувається еволюція змісту, форм і методів навчання, що призводить до впровадження новітніх освітніх технологій. На нашу думку, найперспективнішою серед них є інтерактивна технологія, згідно якої студент стає активним учасником процесу навчання. Ось чому у вищому навчальному закладі необхідно знаходити умови, за яких майбутній

фахівець не лише б покращив свої знання, черпав інформацію, проявляв інтелектуальну та пізнавальну активність, а й формувався як особистість: виражав свою особистісну позицію, власну індивідуальність, суб'єктність, соціальну активність. Як наслідок - логічні розроблення і впровадження в навчальний процес нових інтерактивних технологій, які забезпечують свободу творчості особистості. І саме групові форми навчальної діяльності при цьому домінують, граючи першочергову роль.

Метою статті є проаналізувати групові форми навчальної діяльності студентів - медиків у закладах вищої освіти на заняттях з української мови (за професійним спрямуванням), з'ясувати особливості використання цих форм.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В низці наукових праць порушуються різні аспекти досліджуваної проблеми. Так застосуванню активних методів навчання у ВНЗ присвячена праця С. Іванової [1]. Технологію групової форми організації навчальної діяльності студентів на практичних заняттях з географії розглянуто у статті О.М. Варакути [2].

Груповою формою навчання студентів медичних спеціальностей з мікробіології висвітлюється у праці О. М. Карбованець [3]. Організація роботи в малих групах на прикладі вивчення предмету «Прикладна математика» з'ясовано в статті А.Б. Баталової, Н.М. Річкаль [4], а організація роботи в малих групах майбутніх медичних сестер на заняттях дисциплін гуманітарного циклу подано в роботі Т.І. Ситнік [5]. Окремі аспекти даної проблеми постають у працях О.І. Пометун А.В. Пироженко [6], С.О Карплюк [7], І. Кравченка [8].

Виклад основного матеріалу дослідження. Слід відмітити, що із застосуванням активних методів навчання, пов'язується груповою навчальною діяльністю. Згідно цих методів, відмінними особливостями є навчання у ситуаціях, максимально наближених до реальних; набуття не лише знань, але, в першу чергу умінь та навичок; навчання в емоційно насиченому процесі

колективної творчої праці. Як свідчить огляд літератури, значний досвід було накопичено щодо розробки та застосування різних видів активних методів та інтерактивних технологій навчання: симуляцій, імітацій, рольових ігор, мозкового штурму методів заглиблення, технологій опрацювання дискусійних питань, де навчання ґрунтується на взаємодії та спілкуванні членів групи. Саме тому при використанні інтерактивних технологій переважають такі форми групової навчальної діяльності, як парна робота, робота в трійках, малих групах (4–6 осіб) [6, с. 45].

Зазначимо, що метою експериментальних досліджень є вивчення способів та засобів спілкування, а також процесу монологу, діалогу та полілогу при вирішенні пізнавальних завдань. При цьому вивчаються також фактори, що опосередковують рівень успішності спільної діяльності в умовах спілкування.

Умовно такі фактори поділяють на внутрішні та зовнішні:

1) характер спільної діяльності (ступінь складності, розгорнутість);

2) особливості ситуації, в якій відбувається спілкування (умови діяльності, часова організація спілкування, просторова характеристика комунікативних структур тощо);

3) індивідуально-психологічні особливості суб'єктів спілкування (рівень підготовленості до спільної діяльності, навички спілкування, особливості темпераменту);

4) соціально-психологічні фактори (міжособистісні та функціональні відносини).

Слід вказати на той факт, що при інтенсивному груповому навчанні, коли спілкування стає необхідним атрибутом навчальної діяльності, студенти-медики дискутують у процесі засвоєння знань, безпосередньо обмінюються результатами пізнання. Саме таке спілкування в навчальному процесі зазвичай підвищує мотивацію завдяки включенню соціальних стимулів. Як правило серед студентів-медиків з'являється почуття задоволеності від успішного навчання, особиста відповідальність. У них формується якісно нове ставлення до предмета, особисте прагнення до свідомого виконання загальної справи.

Переважно досить успішно долаються труднощі організаційного, педагогічного і соціального плану, які можуть виникнути в організації групової роботи. Як підтверджує практика, задля продуктивної групової роботи у набутті знань, потрібно запропонувати студентам спільну діяльність – цікаву, загальнокорисну, особистісно зна-

чушу організаційно і змістовно довершену [8, с. 206].

Завдяки роботі в парах можна досягти будь-якої дидактичної мети: засвоєння, закріплення, перевірки знань тощо. Завдяки такій роботі, виникає можливість подумати, обмінятися ідеями з партнером і лише потім озвучити свої думки перед групою студентів; вона сприяє розвитку навичок міжособистісного та професійного спілкування, критичного мислення, вміння переконувати й вести дискусію.

На нашу думку, на заняттях з української мови (за професійним спрямуванням) серед студентів-медиків під час роботи в парах можна швидко виконати вправи, які за інших умов потребують багато часу. Найсамперед можна назвати такі:

1) обговорити короткий текст, завдання, письмовий документ;

2) провести професійно орієнтовану рольову гру;

3) вирішити проблемне завдання;

4) провести «мозковий штурм».

Для розв'язання складніших завдань, які вимагають колективного розв'язання доцільно використовувати роботу в малих групах. Важливими моментами групової роботи є: опрацювання змісту й подання малими групами студентів результату колективної діяльності. Як стверджує С. О. Карплюк, самі стосунки між викладачем та студентами набуватимуть характеру співпраці, тому що викладач безпосередньо втручається у роботу груп тільки в тому разі, якщо у тих виникають запитання і вони самі звертаються за допомогою до нього. Це їхня спільна діяльність, яка, на відміну від фронтальної та індивідуальної, не ізолює студентів один від одного, а навпаки, дозволяє реалізувати природне прагнення до спілкування, взаємодопомоги і співпраці. [7, с. 31]

Слід зазначити, що викладач сам спрямовує роботу груп: з'ясовує, як консультант керує процесом виконання завдання, слухає, як проходить дискусія, чи всі студенти беруть у ній участь, проводить необхідну консультацію, організовує співпрацю студентів. Більше уваги при цьому приділяє тій групі, в якій більше відчуваються труднощі в організації полеміки при виконанні спільного завдання.

При аналізі проведеної роботи, викладач разом із студентами приходять до висновку, що узгоджена групова навчальна діяльність дозволяє знайти найбільш доцільне рішення, виявити творчість, підтримати один одного. У груповій навчальній діяльності студенти показують високі результати засвоєння знань та формування вмінь.

При груповій формі роботи студенти розглядають завдання з різних боків і доводять спільну роботу до логічного завершення. І коли до підсумкової інформації входить крупиця окремого студента, у нього з'являється впевненість у своїх силах і здібностях як майбутнього фахівця [1].

На заняттях з української мови (за професійним спрямуванням) можливо провести такі варіанти організації роботи малих груп студентів, як «Діалог», зміст якого полягає в спільному пошуку малими групами студентів спільного узгодженого рішення; «Синтез думок», а саме передача отриманих однією групою студентів часткових результатів розв'язання проблеми іншим групам, які доповнюють їх своїми думками, ідеями, пропозиціями, наголошуючи на тому, із чим вони не згодні, що й чому заперечують; «Спільний проект», зміст якого полягає в тому, що завдання, які отримують малі групи студентів, мають різне змістове навантаження і висвітлюють проблему з різних боків; після закінчення роботи кожна мала група звітує і наводить свої аргументи та положення; на завершення складається спільний проект, який рецензує група експертів; «Пошук інформації», який являє собою творчий пошук інформації, що доповнює матеріал попереднього практичного заняття, виконаного домашнього завдання, а потім відповіді на запитання, їх обговорення; «Коло ідей», яке передбачає розв'язання суперечливих питань, створення списку ідей і залучення всіх студентів до їх обговорення; застосовується зазвичай тоді, коли всі малі групи студентів мають виконувати одне й те ж складне завдання, розв'язання якого малі групи розглядають почергово.

Для вивчення української мови (за професійним спрямуванням) студентами – медиками, ефективним є «Метод ситуаційного навчання», або «кейс-метод», як метод аналізу ситуацій, сутність якого полягає в осмисленні студентами реальної життєвої ситуації, опис якої водночас відображає практичну проблему, а також актуалізує комплекс знань, які потрібно засвоїти під час розв'язання цієї проблеми. Зазначимо, що кейс-метод розглядаємо як складну систему, яка містить низку інших методів: системний аналіз, проблемний метод, уявний експеримент, метод опису, ігрові методи, мозковий штурм, дискусію. Під час викладання української мови (за професійним спрямуванням) можна використовувати кілька типів кейсів. Так, за ступенем складності класифікують кейси

на кейс-випадок, кейс-вправа, кейс-ситуація.

Кейс-випадок – короткий кейс, який розповідає про певний випадок; його можна використовувати на занятті, щоб проілюструвати певну ідею або поставити запитання для обговорення, наприклад, під час вивчення теми «Державна мова – мова професійного спрямування»,

Кейс-вправа дає змогу використовувати на практиці отримані навички. Наприклад, можна запропонувати тему: «З історії української мови».

Кейс-ситуація – класичний кейс, який потребує від студентів глибокого й докладно аналізу ситуації; у цьому разі ставлять запитання, на яке мають відповісти студенти отже, кейс-ситуація вимагає часу для докладного ознайомлення і попередньої підготовки. Так наприклад, Ви учасник щорічної науково-практичної конференції і ваше завдання зробити доповідь на тему «Роль української мови в житті людини».

Метою цього методу є те, щоб навчити майбутніх медиків через спільну їх навчально-пізнавальну діяльність аналізувати інформацію, виявляти проблеми, шукати оптимальні шляхи їх розв'язання. Особливо слід наголосити на ролі групового обговорення певних пропозицій, що дає змогу студентам розвивати навички групової роботи.

Як зазначають А.Б. Баталова, Н.М. Річкаль, працюючи в групі, студенти не просто отримують інформацію як на лекційному занятті, а й реагують на неї, ставлячи запитання, спростовуючи позицію, висловлюючи свою думку тощо. Це, в свою чергу, спонукає інших студентів активно включитися в обговорення проблеми, пропонувати свої варіанти, спростовувати попередні позиції. В умовах створеної групи студенти можуть глибоко і детально проаналізувати різні точки зору, обґрунтувати свої, тим самим, поліпшивши якість наявних знань[4, с.10].

Таким чином в результаті нашого дослідження можна виділити наступні переваги групової форми організації навчання.

1. Групова форма роботи забезпечує інтерактивність мовлення, найбільш відповідає принципам природної комунікації.

2. Групова форма роботи створює сприятливий психологічний клімат на занятті. При такій формі організації навчання зменшується психологічна напруга, що супроводжує відповідь перед великою аудиторією. У того, хто відповідає, зникає страх критики чи жартів з боку своїх товаришів.

3. Групова робота сприяє індивідуалізації навчання. Підбираючи склад груп та окремі завдання кожній групі, викладач може враховувати індивідуальні особливості кожного студента.

4. Групова робота сприяє зростанню мотиваційної готовності.

5. Групова робота сприяє зростанню відповідальності кожного студента за результати своєї праці, оскільки виконання поставленого завдання можливе лише за умови ефективної співпраці всіх членів групи.

Можна виділити наступні переваги групової форми навчальної діяльності в порівнянні з іншими організаційними формами:

1) за той самий проміжок часу обсяг виконаної роботи набагато більший;

2) висока результативність у засвоєнні знань і формуванні вмінь;

3) формується вміння співпрацювати;

4) формуються мотиви навчання, розвиваються гуманні стосунки між тими, хто навчається;

5) розвивається навчальна діяльність (планування, рефлексія, самоконтроль, взаємоконтроль).

Висновки і перспективи подальших досліджень. Завдяки груповій організації навчання, виникають якісно нові соціально-психологічні феномени у житті групи, в рівні її розвитку і у взаємовідносинах студентів, зокрема перетворенню навчальної групи в навчальний колектив.

Так групова організація навчального процесу за принципом динамічних груп підвищує рівень взаємосприйняття студентів. Такий вид групової діяльності сприяє формуванню та розвитку у членів групи особистісних рис, які необхідні для здійснення успішної групової навчальної діяльності та їх подальшого застосування у професійній діяльності.

Список бібліографічних посилань

1. Іванова С. Застосування активних методів навчання у ВНЗ. *Інтернет-Освіта-Наука (ІОН-2016): X Міжнародна науково-практична конференція 11-14 жовтня 2016 р., Вінниця*. Вінниця: ВНТУ, 2016. С. 203–205. URL: <http://ir.lib.vntu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/13367/203-205.pdf>
2. Варакута О. М. Технологія групової форми організації навчальної діяльності студентів на практичних заняттях з географії. *Початкова школа*, 1999. №10. С. 53–56. URL: <http://ekhsuir.kspu.edu/bitstream/handle/123456789/5580/>
3. Карбованець О.І. Групова форма організації навчання студентів медичних спеціальностей з мікробіології. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія "Педагогіка, соціальна робота"*, 2013. Вип. 27. С. 64–67. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/1833/1.pdf>
4. Баталова А.Б., Річкаль Н.М. Організація роботи в малих групах на прикладі вивчення предмету "Прикладна математика". *Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія: Механізація та автоматизація виробничих процесів*. 2017. Вип. 10. С. 149–152. URL: <http://repo.snau.edu.ua/bitstream/123456789/6440/1/31.pdf>
5. Ситнік Т.І. Організація роботи в малих групах майбутніх медичних сестер на заняттях дисциплін гуманітарного циклу. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реальність та перспективи*, 2022. Вип. 90. С. 123–127.
6. Пометун О.І., Пироженко Л.В. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід. Київ: А.П.Н., 2002.- 134 с.
7. Карплюк С.О. Групова форма організації навчальної діяльності студентів природничо-математичних дисциплін. *Актуальні проблеми математики та методики її викладання: Збірник наукових праць* [Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка], 2007. С. 29–34.
8. Кравченко І. І. Індивідуальна і групові форми навчання у вихованні студентів. *Збірник наукових праць Полтавського державного педагогічного університету ім. В.Г. Короленка. Серія педагогічні науки*, 2006. Вип. 6(53). С. 205–209.

References

1. Ivanova, S. (2016). Application of active learning methods in HEI. *Internet-Education-Science (ION-2016): X International Scientific and Practical Conference October 11–14, 2016, Vinnytsia*. Vinnytsia: VNTU. (PP. 203–205). Retrieved from <http://ir.lib.vntu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/13367/203-205.pdf> [in Ukr.].
2. Varakuta, O.M. (1999). Technology of the group form of organization of educational activities of students in practical classes in geography. *Primary school*, 10: 53–56. Retrieved 12.08.2023, from <http://ekhsuir.kspu.edu/bitstream/handle/123456789/5580/> [in Ukr.].
3. Karbovanets, O.I. (2013). Group form of organization of training of students of medical specialties in microbiology. *Scientific Bulletin of the Uzhhorod National University. Series "Pedagogy, social work"*, 27: 64–67. Retrieved from <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/1833/1.pdf> [in Ukr.].
4. Batalova, A.B., Richkal, N.M. (2017). Organization of work in small groups on the example of studying the subject "Applied mathematics". *Bulletin of the Sumy National Agrarian University. Series: Mechanization and automation of production processes*, 10: 149–152. Retrieved 12/08/2023, from <http://repo.snau.edu.ua/bitstream/123456789/6440/1/31.pdf> [in Ukr.].
5. Sytnik, T.I. (2022). Organization of work in small groups of future nurses in classes of disciplines of the humanitarian cycle. *Scientific journal of the M.P. Dragomanov NPU. Series 5. Pedagogical sciences: realities and prospects*, 90: 123–127 [in Ukr.].
6. Pometun, O.I., Pyrozhenko, L.V. (2002). Interactive learning technologies: theory, practice, experience. Kyiv: A.P.N. 134 c. [in Ukr.].
7. Karpluk, S.O. (2007). Group form of organization of educational activities of students of natural and mathematical disciplines. *Actual problems of mathematics and methods of its teaching: Collection of scientific works* [Zhytomyr: ZhDU named after I. Franko] (PP. 29–34) [in Ukr.].
8. Kravchenko, I. (2006). Individual and group forms of education in education of students. *Collection of scientific works of the Poltava State Pedagogical University named after V. G. Korolenko. Pedagogical science series*, 6(53): 205–209 [in Ukr.].

KUKSA Nataliia PhD in History, teacher of the Department of Humanities,
Cherkasy Medical Academy**INTRODUCTION OF GROUP TRAINING AMONG MEDICAL STUDENTS ON THE EXAMPLE OF STUDYING
UKRAINIAN LANGUAGE (FOR PROFESSIONAL PURPOSES)**

Summary. *The article presents the development and application of various types of active methods and interactive learning technologies. It was found that when using interactive technologies, such forms of group learning activities as pair work, work in triples, small groups prevail.*

The factors mediating the level of success of joint activities in the conditions of communication are analyzed. The article emphasizes that work in pairs can be used to achieve any didactic goal: assimilation, consolidation, testing of knowledge, etc.

Scientific sources on the research problem are considered. It is indicated that the relationship between the

teacher and students acquires the character of cooperation, because the teacher directly intervenes in the work of groups only if they have questions and they themselves seek help from him.

Possible options for organizing the work of small groups of medical students in classes in the Ukrainian language (for professional purposes) are indicated.

Keywords: *group learning activities; medical students; interactive technology; work in pairs; work in small groups; group members.*

*Одержано редакцією 08.08.2023
Прийнято до публікації 29.08.2023*